

Z dziejów oświaty w Dąbrowie Górniczej – cz. II

Pierwsze szkolne obiekty z prawdziwego zdarzenia oddano do użytku w 1925 r. przy ul. Wojska Polskiego 52 dla Szkoły Powszechnej nr 6, drugi w roku 1929 dla Szkoły Powszechnej nr 5 przy ul. M. Konopnickiej 36. Można powiedzieć, że wówczas cztery budynki szkolne spełniały wymogi władz oświatowych: Szkoła nr 1 z kier. Jadwigą Jelenkowską, nr 7 z kier. Edmundem Łańcuckim, nr 5 z kier. Pawłem Wachelko i nr 6 z kier. Leonem Bartoszewskim, reszta nadal gnieździła się w prywatnych posesjach.

Nadzieją na rozwiązanie problemów Szkół nr 2 i nr 3 częściowo gimnazjum męskie miał być nowy budynek przy ul. Marczyńskiego 1 (dziś Szkoła nr 3). Miasto zaciągnęło kredyt w krakowskim Towarzystwie Budowy Szkół. Majster budowlany, Jan Sobucki zdołał doprowadzić inwestycję do I piętra. Niemcy znając przeznaczenie obiektu urządzili w nim schron przeciwlotniczy, dokonując częściowej dewastacji budynku. Okres okupacji hitlerowskiej charakteryzował się aktywnością nauczycieli i młodzieży w zakresie tajnych kompletów nauczania. W listopadzie 1939 r. dr Janina Bałczewska i Maria Szulcówna podjęły to ryzyko wraz z M. Klimas-Błachutową, Marią B. Lewicką-Machoniową, Marią Przybylakową i innymi. W drugim zespole Antoni Pisarz prowadził zajęcia wraz z: Stefanem Piotrowskim, Wincentym Kuźniakiem, Kornelią Jackiewicz-Dobkiewiczową i innymi. Trzecim kręgiem nauczania zajmował się wychowanek gimnazjum Łukasińskiego Zygmunt Majchrzycki. Egzaminacje dojrzałości zdawano w Krakowie, gdzie czuwała nad tym Ludmiła Danielewiczowa, dyrektor „Zawidzkiej” w 1939 r. Na terenie Dąbrowy i Gołonoga istniały też komplety tajnego nauczania w zakresie szkoły podstawowej. Konspiracyjne nauczanie oraz działalność w ruchu oporu niosły aresztowania i śmierć wielu nauczycielom. Z obozów koncentracyjnych powrócili tylko nieliczni.

Pierwsze pięciolecie po II wojnie światowej gimnazjum męskie spędziło przy ul. Łukasińskiego. Natomiast gimnazjum żeńskie ulokowano w budynku gimnazjum kupieckiego, bo jego majątek przejął skarb państwa. Dyrektorem została Maria Szulcówna, którą w roku 1950 odesłano na emeryturę. Gimnazjum kupieckie jako szkołę handlową reaktywowano w posesji Urbańczyków przy ul. Wojska Polskiego 35. Upaństwowione w 1947 r. po kilku reorganizacjach, od 18 października 1968 r. mieści się w nowoczesnych pawilonach przy al. Józefa Piłsudskiego jako Zespół Szkół Ekonomicznych im. Karola Adamieckiego.

W 1951 r. władze miejskie zdecydowały o połączeniu obydwu historycznych szkół humanistycznych w jedno Liceum Koedukacyjne im. W. Łukasińskiego. Kierował nim Stanisław Krzanowski, dotąd dyrektor „Łukasińskiego”. Trudno było pomieścić tyle młodzieży w ciasnych pomieszczeniach przy ul. Królowej Jadwigi 11. W roku 1955 liceum przeprowadzono do nowo budowanego obiektu Szkoły Podstawowej nr 16 przy ul. M. Konopnickiej 56.

W 1958 r. dyrektorem Liceum Ogólnokształcącego im. A. Zawadzkiego zostaje Maria Saternus, wychowanka i nauczycielka gimnazjum żeńskiego. Liceum mieściło się już od 1965 r. w nowoczesnym kompleksie szkolnym przy ul. M. Kopernika 40, a M. Saternus przechodzi na emeryturę. Zastąpił ją Jan Koziół wychowanek gimnazjum Łukasińskiego. Ta sztafeta pokoleniowa najlepiej świadczy o wysokim poziomie nauczania i głębokim przywiązaniu wychowanków do macierzystej szkoły.

Nie udało się mimo usilnych starań nadać szkole historycznego patronatu W. Łukasińskiego, ze względów politycznych zwyciężył Zawadzki. Uczyniła to dopiero Rada Miejska dnia 19 października 1996 r. Od tej pory funkcjonuje w Dąbrowie Górniczej I Liceum Ogólnokształcące im. W. Łukasińskiego. Szefuje tu Maria Żurek, wychowanka Marii Saternus.

W roku szkolnym 1945/46 w 13 szkołach podstawowych i średnich naukę podjęło 2850 dzieci i młodzieży, w tym wiele starszych roczników z okresu okupacji. W trakcie rozbudowy osiedli mieszkaniowych oddawano do użytku nowe budynki szkolne m.in. dla szkół podstawowych nr 8, nr 10 i nr 16. Pojawił się pierwszy szkolny basen kąpielowy w Szkole Podstawowej nr 14.

Ukończono budowę obiektu szkolnego przy ul. Mareckiego 1, który był początkowo siedzibą „jedenastolatki” Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, a następnie II Liceum Ogólnokształcącego im. S. Żeromskiego. W roku 1949 oddano do użytku młodzieżowym Technikum Górniczego im. S. Staszica.

Konieczność kształcenia młodych robotników skłoniła największe dąbrowskie zakłady przemysłowe do zakładania własnych szkół zawodowych. Po uruchomieniu Huty Katowice, na terenie Dąbrowy Górniczej wraz z miastami i wioskami przyłączonymi w 1979 roku funkcjonowało 39 szkół zawodowych, w tym 22 średnie i 4 policealne, kształcące 8696 uczniów. W 4 liceach ogólnokształcących uczyło się 1298 uczniów, a w 27 szkołach podstawowych 10560 uczniów. Dodać trzeba, że w ramach tej sieci szkolnictwa było też Liceum Sztuk Plastycznych oraz średnia szkoła dla pielęgniarek. Miasto aspirowało do utrzymania filii Politechniki Śląskiej, którą ulokowano w budynkach dawnej Państwowej Szkoły Górniczej im. S. Staszica. Na kilka lat zniknęła z jej pejzażu najstarsza szkoła górnicza, nad czym wielce ubolewano, bo przy okazji przepadło wiele z jej dorobku historycznego, w tym zbiory muzeum geologicznego oraz bogate archiwalia górnicze z biblioteką szkolną.

W Muzeum Miejskim „Szyngarka”, w wielu szkołach dąbrowskich oraz u osób prywatnych są interesujące eksponaty dotyczące historii dąbrowskiego szkolnictwa. To skłoniło do zaprezentowania ich w postaci wystawy pt. Z dziejów szkolnictwa Dąbrowy Górniczej w okresie trwania tegorocznych Dni Dąbrowy Górniczej.

Włodzimierz Starościak